

AI-kader voor CLB-medewerkers¹

Auteur(s)	Margaux De Bruyn en Tom Billiet
Versiedatum	23/09/2025

1.	Waarom een AI-kader voor CLB-medewerkers?	2
2.	Wat is AI en hoe kan het ons helpen?	3
	Definitie.....	3
	Meerwaarde van AI voor het CLB.....	3
3.	Werken met standaard generatieve AI-systemen.....	4
	Laat je gegevens niet voor trainingsdoeleinden gebruiken.....	4
	Respecteer de privacy van cliënten	4
	Gebruik geanonimiseerde gegevens	4
4.	Werken in een gecontroleerde AI-omgeving.....	6
	Wat?	6
	Meerwaarde van een gecontroleerde AI-omgeving	6
5.	Algemene aandachtspunten voor alle AI-systemen	7
	Vermeld waar nodig je AI-gebruik correct	7
	Neem je verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het resultaat.....	7
	Hou rekening met bias en discriminatie in AI-systemen	8
6.	Prompten – doordacht en milieubewust!.....	8
	Gebruik slimme prompts.....	8
	Prompt milieubewust.....	8
7.	Voorbeelden van AI-gebruik in CLB-context	10
	Voorbeelden waarbij AI ingezet wordt met niet-privacygevoelige gegevens.	10
	Voorbeelden waarbij AI ingezet wordt met privacygevoelige gegevens	11
	Voorbeelden van ongeoorloofd gebruik van AI.....	12
8.	Conclusie	13
	Belangrijke aandachtspunten.....	13

¹ Dit kader is gedeeltelijk tot stand gekomen met behulp AI-systemen (ChatGPT, Gemini). De afbeeldingen in dit document werden gecreëerd met Gemini.

1. Waarom een AI-kader voor CLB-medewerkers?

Met de opkomst van kunstmatige (of artificiële) intelligentie (AI) kunnen Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB's) genieten van krachtige tools om hun werking te ondersteunen. Tegelijk brengt het gebruik van AI-uitdagingen en verantwoordelijkheden met zich mee. Zo moet er voldaan worden aan een aantal wettelijke en ethische standaarden om **verantwoordelijk en ethisch gebruik van AI** te garanderen.

AI-systemen worden getraind met een enorme hoeveelheid data (vb. teksten, inhoud gescrapet van websites, input door gebruikers, etc.). Op basis van die trainingsdata, leren ze om zelf te redeneren en beslissingen te nemen. De manier waarop een AI-systeem werkelijk een beslissing neemt is daarom vaak een '**black box**': het is voor de gebruiker en de ontwikkelaar van het systeem vaak onmogelijk om te achterhalen hoe het systeem tot een bepaalde beslissing of output is gekomen (namelijk welke parameters door het systeem werden gebruikt om een beslissing te nemen).

Generatieve AI is de verzamelnaam die gegeven wordt aan algoritmes die op basis van input ('prompts' of opdrachten) die ze krijgen van gebruikers, nieuwe output genereren. Die output kan bestaan uit tekst, afbeeldingen, video's, audio, software-code...

Dit document biedt in de eerste plaats een praktisch kader voor het gebruik van **standaard generatieve AI-toepassingen** in de CLB-context.² Het is gericht op medewerkers van CLB's die met AI aan de slag willen gaan, met tools die niet de garantie bieden dat wat je ingeeft, niet vroeg of laat op het internet belandt. Daarom zijn er bij het gebruik van dergelijke systemen belangrijke bemerkingen te maken en aandachtspunten om rekening mee te houden. Deze worden verder in dit AI-kader toegelicht.

Daarnaast bestaan er ook **gecontroleerde AI-omgevingen** die wel degelijk garanties bieden op het gebied van gegevensbescherming. Verschillende CLB's zijn hiermee aan de slag. Voor medewerkers die van deze systemen gebruik maken, is er meer ruimte om met privacygevoelige gegevens te werken. Ook hieraan wordt aandacht besteed.

Dit AI-kader kan inspiratie geven om tot een CLB-beleid te komen, maar opgelet: het bevat niet de volledige richtlijnen waaraan een CLB moet voldoen volgens de Europese AI Act om met AI aan de slag te gaan³.

² De meest bekende zijn ChatGPT (de gratis en betalende versie) en Gemini (van Google).

³ Overeenkomstig de Europese AI Act moeten organisaties die gebruik maken van AI sinds 2 februari 2025 inzetten op [AI-geletterdheid](#). Dit document kan in dat kader gebruikt worden en is dus een eerste stap op weg naar een AI-centrumbeleid. Zo zal een CLB een Data Protection Impact Assessment (DPIA) moeten uitvoeren wanneer AI wordt gebruikt voor het verwerken van gevoelige gegevens. In het kader van dit document wordt daar nauwelijks op ingegaan. Het is geen uitgewerkt beleidskader voor het CLB, maar een antwoord op de verplichting om medewerkers te ondersteunen bij het correct en ethisch gebruik van AI-tools in de CLB-context.

2. Wat is AI en hoe kan het ons helpen?

Definitie

Artificiële Intelligentie (AI) is het vermogen van een computer of machine om menselijke intelligentie na te bootsen.

Generatieve AI-systemen zijn AI-systemen die op basis van opdrachten ('prompts') nieuwe output kunnen genereren: tekst, afbeeldingen, video, audio, software-code en andere vormen van digitale inhoud.

Generatieve AI-systemen, zoals die voor tekst (denk aan ChatGPT), afbeeldingen, muziek of video, zijn **geavanceerde patroonherkenners**. Ze gebruiken **enorme neurale netwerken** die getraind zijn op gigantische hoeveelheden bestaande informatie (vaak van het internet en andere bronnen, zoals prompts of documenten die gebruikers ingeven in een generatief AI-systeem). Door deze training leren ze complexe patronen herkennen en analyseren.

Wanneer je met zo'n AI-systeem werkt – bijvoorbeeld door opdrachten of 'prompts' in te voeren – gebruikt het zijn geleerde patronen om, op basis van waarschijnlijkheid, **nieuwe inhoud te creëren** die logisch of passend lijkt, net alsof een mens het heeft geproduceerd.

Belangrijk om te onthouden is dat het AI-systeem de inhoud die het genereert **niet echt begrijpt**. Het heeft **geen menselijk denkvermogen of logisch redeneren**, hoe indrukwekkend de output ook is.

Meerwaarde van AI voor het CLB

AI kan ons als CLB-medewerkers op heel wat terreinen ondersteunen. Een aantal voorbeelden:

- **Het verlichten van de administratie:**
 - Efficiënt op maat gemaakte teksten, mails en verslagen creëren, waardoor kostbare tijd vrijkomt voor andere prioriteiten.
 - Teksten en mails qua taalgebruik aanpassen aan de leeftijd van de cliënt.
 - Administratieve taken automatiseren.
- **Creativiteit stimuleren:**
 - Helpen bij een brainstorm om nieuwe inzichten te krijgen.
 - Snel en efficiënt passende afbeeldingen creëren voor een publicatie.
 - Ideeën formuleren bij het opstellen van een presentatie.
- **Het teamoverleg ondersteunen:**
 - Teamdiscussies verrijken met AI-gegenereerde inzichten uit (al dan niet geanonimiseerde) data.
 - Brainstormen over handelingsgerichte adviezen.
- **Kwaliteitszorg:**
 - Feedbackgegevens uit bevestigingen analyseren.
 - Gerichtte verbeteracties opzetten.
- **Begeleiding van cliënten:**
 - Individuele trajecten ondersteunen door AI-gestuurde inzichten in leer- en ontwikkelingsprocessen.
 - Communiceren in de taal van je cliënt met de vertaalfunctie van AI-systemen.
- **Leren als professional:**
 - Op korte tijd informatie verwerken, samenvatten en/of vertalen.
 - Relevante onderzoeksresultaten en innovatieve methodieken filteren en samenvatten, toegespitst op de CLB-context.

AI kan dus enerzijds tijdswinst genereren en anderzijds de kwaliteit van ons CLB-werk verhogen.

3. Werken met standaard generatieve AI-systemen

Werk je met een publiek toegankelijk AI-systeem zonder harde garanties op het vlak van gegevensbescherming en privacy, zoals (de gratis of betalende versies van) ChatGPT of Gemini van Google? Hou dan rekening met onderstaande aanbevelingen.

Laat je gegevens niet voor trainingsdoeleinden gebruiken.

Standaard worden gegevens die je deelt met bijvoorbeeld ChatGPT of Gemini gebruikt om het AI-systeem te trainen. Daardoor kunnen die gegevens nadien mogelijk toegankelijk worden voor derden, mits gerichte prompts aan het systeem. ChatGPT en Gemini (en andere (generatieve) AI-modellen) voorzien hiervoor een opt-out optie waarbij de gebruiker kan kiezen dat zijn/haar opdrachten (prompts) niet wordt gebruikt als trainingsmateriaal om het AI-model verder te trainen. Voor alle gebruik van publiek toegankelijke AI-systemen in de context van de activiteiten van een CLB is het verplicht gebruik te maken van deze **opt-out optie**.

- In ChatGPT kan dit zo ([klik hier](#) – Engelstalige toelichting van Open AI).
- In Gemini kan dit zo ([klik hier](#) terwijl je ingelogd bent in Google en klik vervolgens op ‘uitzetten’).

Respecteer de privacy van cliënten

Als CLB-medewerker beschik je over heel wat privacygevoelige gegevens van leerlingen. Daarom is het, als je AI-tools ter ondersteuning inzet, extra belangrijk om goed te weten waar je mee bezig bent. Wanneer je gegevens van leerlingen verwerkt en opslaat moet dit veilig gebeuren. Gegevens die gedeeld worden met een publiek toegankelijk AI-systeem (bv. ChatGPT, Gemini) kunnen worden gebruikt voor training. Ten eerste kan je dat uitschakelen (zie boven). Daarnaast worden de gegevens echter nog steeds een tijd lang online bewaard, met privacy risico's tot gevolg. Dit maakt dat het niet geoorloofd is om privacygevoelige gegevens te delen met zo'n AI-systeem.⁴

Gebruik geanonimiseerde gegevens

Het gebruik van AI met het oog op de verwerking van niet-geanonimiseerde leerlingengegevens is niet toegestaan.

Voer daarom nooit persoonsgegevens of andere gevoelige informatie in, zoals:

- Namen/plaatsnamen;
- Adressen;
- Identificatienummers;
- Geboortedata;
- Specifieke klasgegevens;
- Medische of juridische details.

⁴ Er is geen transparantie over wat er precies met deze data gebeurt. Een afgeschermd AI-systeem, waarbij de data binnen de organisatie blijven, biedt meer privacy en controle. Zie rubriek 4.

Beschrijf situaties geanonimiseerd, in algemene termen, zonder specifieke details die iemand identificeerbaar maken:

- Je mag algemene vragen stellen over methodieken, strategieën of beleid, zolang er geen specifieke persoonsgegevens worden gedeeld.
- Let op: Schijnbaar niet-privacygevoelige documenten kunnen toch privacygevoelig zijn (zie onderstaand voorbeeld).
- Goed anonimiseren betekent dat de gegevens in het geheel niet meer herleidbaar zijn naar de betrokken cliënt.
- Pseudonimiseren (bv. verwijderen van namen, maar behouden van bepaalde details die tot identificatie van de cliënt kunnen leiden) is geen voldoende maatregel om ervoor te zorgen dat aan de strenge GDPR-regels beantwoord wordt.

Let op: gebruik géén AI om gevoelige informatie te anonimiseren!

Voorbeeld: In een verslag staat informatie over een jongere die in Lier woont. Even verder staat dat hij lid is van een plaatselijke schaakclub. Het verslag vermeldt tenslotte ook dat hij Steineronderwijs volgt en dat hij 13 jaar oud is.

Ondanks het feit dat je de geboortedatum, naam en adres van de jongere en de naam van de school verwijderde uit het verslag, is er wellicht maar één 13-jarige jongere die in Lier de Steinerschool bezoekt en ook nog eens lid is van de enige schaakclub in Lier. Het is dus – ondanks pogingen om het verslag te anonimiseren – nog steeds mogelijk om de identiteit van de leerling te achterhalen.

4. Werken in een gecontroleerde AI-omgeving

Wat?

Als je CLB ervoor gekozen heeft om te investeren in een gecontroleerde AI-omgeving, dan betekent dit:

- ... dat je CLB een verwerkersovereenkomst heeft met een verwerker (bv. Google, Microsoft).
- ... dat je CLB de verwerkersverantwoordelijke is (en dus beslist wat er met de gegevens gebeurt en waarom).
- ... dat je CLB een “Data Protection Impact Assessment” (DPIA) uitvoerde, waaruit bleek dat het verantwoord is om het AI-systeem privacygevoelige data te laten verwerken.
- ... dat je CLB de gecontroleerde AI-omgeving zorgvuldig heeft ingesteld.
- ... dat er met andere woorden garanties zijn op het vlak van gegevensbescherming en -beveiliging.
- ... en dat alle andere verplichtingen in het kader van AI, waaronder cybersecurity en AI-specifieke verplichtingen werden nageleefd, zoals AI-geletterdheid.

Voorbeelden van dergelijke gecontroleerde AI-omgevingen:

- Gemini & NotebookLM binnen Google Workspace for Education Plus ([meer info](#)).
- Microsoft Copilot in Microsoft 365 Education (bv. A5 abonnement – [meer info](#))

Meerwaarde van een gecontroleerde AI-omgeving

Een gevolg hiervan is dat het deuren opent voor je CLB om met privacygevoelige gegevens aan de slag te gaan, wat uiteraard een grote meerwaarde heeft.

Je kan dan, zolang je er het doel van je werk mee dient (leerlingenbegeleiding, rapportering...) bijvoorbeeld:

- Privacygevoelige onderdelen van een leerlingendossier laten samenvatten.
- Het AI-systeem mee laten nadenken over diagnostische besluitvorming, op basis van niet-geanonimiseerde observaties, verslaggeving en onderzoeksgegevens.

5. Algemene aandachtspunten voor alle AI-systemen

Vermeld waar nodig je AI-gebruik correct

Net zoals er auteursrechtenregelgeving van toepassing is wanneer je een auteur citeert, zijn er Europese richtlijnen die je dient te respecteren wanneer je gebruik maakt van AI-systemen. Dit noemt men de **transparantieverplichting**.

Vermeld expliciet het gebruik van AI en de naam van het gebruikte AI-systeem (bv. ChatGPT, Gemini) bij het creëren van **officiële publicaties** die extern gecommuniceerd worden (bv. jaarverslagen, beleidsdocumenten, folders, presentaties, bekendmakingsfilmpjes).

Dit hoeft niet wanneer AI uitsluitend gebruikt werd voor ondersteunende taken die de inhoud niet significant beïnvloeden, zoals spellings- en grammaticacontrole of beperkte formuleringen van zinnen.

Ook in interne communicatie (bv. e-mails, brainstorming op een teamvergadering, interne documenten) is een vermelding van AI-gebruik niet verplicht.

Wanneer de besluitvorming over een cliëntgericht advies dat je formuleert gebaseerd is op de output van een AI-systeem, kan het nodig zijn om dit te vermelden. Algemeen geldt hier: **Hoe groter de impact van de AI op de cliënt, hoe belangrijker de transparantie.**

Bij twijfel is het goed om het zekere voor het onzekere te nemen en de vermelding te doen.

Neem je verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het resultaat

Wanneer je als CLB-medewerker gebruik maakt van AI-systemen, blijf je verantwoordelijk voor de kwaliteit van het eindproduct:

- **Geén enkel AI-systeem is op dit moment getraind voor de specifieke toepassingsgebieden van een CLB. Dat betekent dat een kritische houding altijd noodzakelijk is.**
- Ideeën die door AI worden ondersteund, mogen niet als vanzelfsprekend worden overgenomen.
- AI kan fouten maken. Gebruik het dus als hulpmiddel, maar laat het jouw professionele oordeelsvorming niet vervangen. Het is belangrijk om de output van AI-systemen altijd kritisch te bekijken en niet alles voor waar aan te nemen. Houd er rekening mee dat AI-systemen de neiging hebben om te 'hallucineren': Hierbij presenteert de AI feitelijk onjuiste of verzonden informatie als waarheid. Het is alsof de AI "dingen verzint" die niet kloppen met de realiteit.
- De gecreëerde informatie moet steeds gecontroleerd worden op juistheid en volledigheid.
- Gebruik AI nooit voor diagnostische doeleinden of beslissingen die significante impact hebben op een leerling, zonder aanvullende menselijke expertise.
- Een menselijke en empathische aanpak blijft essentieel in je CLB-traject. Laat een AI-systeem dus niet zonder meer de inhoud en werkwijze van je begeleiding bepalen.

Hou rekening met bias en discriminatie in AI-systemen

AI-systemen zijn niet immuun voor vooroordelen en discriminerende uitspraken⁵. Ze leren van data. Als die gegevens niet representatief zijn voor de werkelijkheid, kan de AI vooroordelen en discriminerende uitspraken overnemen. Controleer dus of er geen discriminerende of bevooroordeelde uitkomsten gegenereerd worden.

Ongeacht of je met een gratis of betalend AI-systeem werkt: AI is bedoeld als een ondersteunend instrument en mag nooit de kern van je begeleidingswerk vervangen. Het kan nuttig zijn voor praktische en administratieve processen. In de begeleiding van leerlingen staat menselijke deskundigheid en empathie centraal, en kan AI enkel aanvullend werken. De professionele inschatting van de medewerker blijft altijd bepalend.

6. Prompten – doordacht en milieubewust!

Gebruik slimme prompts

Een prompt is een instructie of vraag die je aan een AI-systeem geeft om het een bepaalde taak te laten uitvoeren. Het is als het ware een startpunt voor de AI om iets te creëren, te beantwoorden of te analyseren. Hoe beter je prompts leert te formuleren, hoe sneller je het gewenste resultaat bekomt. Hou rekening met volgende elementen:

Aandachtspunt	Betekenis
Doel	Omschrijf het doel van wat je wil creëren, welk eindresultaat je dus wenst.
Doelgroep	Vertel wie je publiek is (bv. De tekst moet qua taalgebruik afgestemd zijn op een publiek van ouders, professionals, kinderen van 10 jaar...)
Details	Specificeer je vraag. Som alle 'need-to-know' details op.
Rol	Beschrijf vanuit welke rol het AI-systeem moet denken. Bv. als expert, leerling...
Inhoud	Op welke inhoud moet het AI-systeem zich baseren? Voeg deze inhoud toe als bijlage of verwijs naar de website.
Context	Welke achtergrondinformatie is belangrijk? Bv. Omschrijf van waaruit je de vraag stelt (als CLB-medewerker...).
Kwaliteitseisen	Waaraan moet de output voldoen? Bv. Je wil een tekst van maximaal 400 woorden.

Prompt milieubewust

Wees je ervan bewust dat AI een grote impact heeft op het milieu. Het is namelijk een energie-intensieve technologie:

- AI-modellen draaien in datacenters die veel elektriciteit verbruiken, vooral voor servers, opslag en koeling.
- Het trainen van geavanceerde AI-modellen vereist enorme hoeveelheden rekenkracht.
- De productie van de benodigde hardware vereist zeldzame metalen zoals kobalt en lithium, waarvan de mijnbouw schadelijk is voor het milieu.
- Hardware veroudert snel, wat leidt tot een toename van e-waste.

⁵ Een voorbeeld van bias is het gebruik van de Allegheny Family Screening Tool (AFST) in Pennsylvania. Daarbij werd een algoritme gebruikt om het risico op kindermishandeling en – verwaarlozing te voorspellen dat ertoe leidde dat zwarte kinderen meer kans hadden om in jeugdzorg terecht te komen. Meer info: <https://hrdag.org/2023/06/22/afst/>

Naarmate AI op grotere schaal wordt toegepast, groeit de vraag naar datacenters en rekenkracht, wat het energieverbruik verder verhoogt.

Hoe kunnen we deze milieu-impact samen verkleinen?

- Het is belangrijk om het aantal prompts dat je aan een AI-systeem geeft te beperken om milieuredenen. Hoe meer prompts je indient, hoe meer energie er verbruikt wordt. Bijvoorbeeld: Bedank het AI-systeem niet nadat je een antwoord gekregen hebt.
- Voordat je een prompt indient, is het belangrijk om goed na te denken over wat je precies wil weten. Hoe duidelijker je vraag is, hoe kleiner de kans dat je meerdere prompts nodig hebt om het gewenste antwoord te krijgen.
- Wees tevreden met een resultaat dat voor 80% aan je wensen voldoet. Werk dit vervolgens manueel verder uit.
- Voordat je een prompt indient, is het belangrijk om te overwegen of er geen alternatieve manieren zijn om aan de informatie te komen die je zoekt. Misschien kun je het antwoord (of zelfs een beter antwoord) vinden op het internet (via een klassieke zoekopdracht in een zoekmachine) of in een boek.

7. Voorbeelden van AI-gebruik in CLB-context

Voorbeelden waarbij AI ingezet wordt met niet-privacygevoelige gegevens.

De onderstaande voorbeelden zijn zowel van toepassing op het werken met publiek toegankelijke AI-systemen (zoals ChatGPT), als op het werken vanuit een gecontroleerde AI-omgeving.

- Je hebt een informatiefolder voor leerlingen gemaakt over het systematisch contactmoment in het derde jaar secundair onderwijs en je laat ChatGPT deze folder vertalen voor een Portugeessprekende leerling die het Nederlands nog niet voldoende beheerst. Je noteert op de flyer: *"Deze vertaling is tot stand gekomen met behulp van een AI-systeem (ChatGPT)."*
- Je wil een presentatie geven over de graduaatsopleidingen (HBO5) die gevolgd kunnen worden na het secundair onderwijs. Je vraagt een AI-systeem om een ontwerp van presentatie te maken, gebaseerd op onderwijskiezer.be en maakt ook een aantal AI-gegenereerde afbeeldingen voor de presentatie. Vervolgens controleer je nauwgezet de juistheid en volledigheid van het resultaat, alvorens de presentatie effectief te gebruiken. Je noteert in de presentatie dat de tekst en afbeeldingen tot stand kwamen met behulp van dit AI-systeem.
- Je stelt een informatieve vraag aan een AI-systeem over therapiemogelijkheden voor leerlingen met een spraakstoornis in Vlaanderen. Daarbij omschrijf je je vraag zeer algemeen, niet verwijzend naar een concrete leerling/casus. Je controleert de juistheid van de informatie (bv. of de verwijsopties effectief nog beschikbaar zijn, of de contactgegevens correct zijn, enz.). Pas daarna deel je de informatie met je cliënt.
- Je wil een kwaliteitsplan opstellen met het oog op de implementatie van blended hulpverlening in jouw centrum. Daartoe vraag je AI om op basis van een openbaar beschikbare presentatie over blended hulpverlening een plan op te stellen. Je maakt voor jezelf kort een lijstje met essentiële elementen voor zo'n plan, en vergelijkt het lijstje met het resultaat van het AI-systeem. Vervolgens noteer je in de voetnoot van het document dat het kwaliteitsplan opgesteld werd met behulp van het gebruikte AI-systeem.
- Je vraagt een AI-systeem om een openbaar beschikbare tekst over de aanpak van ADHD in het lager onderwijs samen te vatten voor jou. Je checkt of de samenvatting alle essentiële informatie bevat die nodig is om de tekst te begrijpen.

Voorbeelden waarbij AI ingezet wordt met privacygevoelige gegevens

Onderstaande voorbeelden beschrijven hoe je met **publiek toegankelijke AI-systemen** (zoals ChatGPT) te werk dient te gaan wanneer je wil starten vanuit privacygevoelige gegevens.

- Je vraagt een AI-systeem om naar aanleiding van een aantal speelplaatsincidenten in een Gentse school een kwaliteitsplan op te stellen met het oog op een betere speelplaatswerking. Daarbij draag je er zorg voor om niet te vermelden dat het over een school uit Gent gaat. De concrete voorbeelden die gebruikt worden, zijn ook op geen enkele manier terug te leiden tot een concreet voorval waardoor de anonimiteit van leerlingen in het gedrang zou komen. Je maakt zelf kort een lijstje met de belangrijkste elementen van het kwaliteitsplan en vergelijkt dat met het resultaat van het AI-systeem. Je vermeldt in de tekst dat het plan opgesteld werd met behulp van een AI-systeem.
- Je hebt een klasobservatie gedaan van een concrete leerling en je wil je digitale nota's laten samenvatten en ordenen door ChatGPT. Je zorgt ervoor dat in de nota's op geen enkele wijze gegevens worden verstrekt die terug te leiden zijn tot de geobserveerde leerling (volledig geanonimiseerd). Je meldt geen school, geen klas, geen namen, etc. Vervolgens neem je de samenvatting op in LARS.
- Je voerde een (blended) chatgesprek met een leerling in begeleiding en je wil via AI een samenvatting van het gesprek maken om in het leerlingendossier (LARS) op te nemen. Je zorgt eerst dat het gesprekslog zeer nauwgezet geanonimiseerd wordt: Namen, leeftijd, plaatsen, situaties die tot herkenning kunnen leiden, worden verwijderd/vervangen. Je zorgt er ook voor dat het tijdstip en de datum van het chatgesprek verwijderd worden. Vervolgens laat je ChatGPT een samenvatting maken, die je na correctie opneemt in het dossier.
- Je omschrijft aan het AI-systeem een casus over gedragsproblemen, in zeer algemene termen, erop lettend dat deze informatie op geen enkele wijze kan leiden tot de identificatie van de betrokken leerling (volledig geanonimiseerd). Vervolgens vraag je tips die ondersteunend kunnen zijn voor de betrokken leerkracht. Vanuit de opgesomde tips haal je er enkele uit waarvan jij als professional oordeelt dat die realistisch gezien uitvoerbaar zijn. Deze deel je in een gesprek met de leerkracht.

Hieronder vind je enkele voorbeelden van hoe je met privacygevoelige gegevens kan werken met behulp van een **gecontroleerde AI-omgeving** die garanties biedt op het niet verspreiden van de data.

- Je ontvangt voor een 10-jarige leerling in begeleiding een uitgebreid diagnostisch verslag. Je maakt voor jezelf kort een samenvatting van de essentiële punten van het verslag. Vervolgens laat je het gecontroleerde AI-systeem een samenvatting maken van het verslag, controleert die grondig op fouten, mogelijke bias en discriminatie door te vergelijken met je eigen samenvatting en neemt deze vervolgens op in LARS.
- Je ontvangt voor een 10-jarige leerling in begeleiding een uitgebreid diagnostisch verslag waarvan je een samenvatting wil maken. Voordat je een AI-systeem gebruikt ga je zelf na wat zeker allemaal in het verslag moet opgenomen worden. Je laat door een gecontroleerd AI-systeem een samenvatting maken van het verslag. Je controleert het resultaat van AI grondig op fouten (bias en discriminatie), controleert of alle vooropgestelde gegevens erin staan en geen belangrijke informatie mist. Vervolgens neem je het op in LARS.
- Je hebt met je team een diagnostisch onderzoek uitgevoerd bij een kleuter (intake, klasobservaties, IQ-onderzoek, onderzoek naar aandacht & concentratie, opvragen medische antecedenten, etc.). Je maakt eerst voor jezelf kort een lijstje met suggesties voor het handelingsplan. Je vraagt aan het AI-systeem om op basis van alle diagnostische gegevens suggesties voor een handelingsplan op te stellen: 1) Hoe kan de leerkracht deze kleuter ondersteunen op school? 2) Wat zijn aandachtspunten voor de ouders? 3) Welke verdere stappen kunnen ondernomen worden indien verwezen wordt voor

differentiaaldiagnostiek? Vervolgens ga je aan de slag met de suggesties en vergelijk je die met het lijstje dat je zelf hebt opgesteld. Je bespreekt ze in je team en beslist samen vanuit jullie ervaring en expertise wat je meeneemt naar het gesprek met de ouders en de leerkracht en wat niet.

Voorbeelden van ongeoorloofd gebruik van AI

Hieronder vind je voorbeelden van het gebruik van publiek toegankelijke AI-systemen zoals ChatGPT die **not-done** zijn.

- Je ontving een digitaal diagnostisch verslag (in pdf-formaat) van een diagnosedienst over een kleutertje in begeleiding en je wil dat een AI-systeem dit verslag voor jou samenvat, zodat je de belangrijkste zaken in LARS kan noteren. Je besluit om het verslag in ChatGPT op te laden en om een samenvatting te laten maken. Dit is niet OK, want:
 - *Er is geen geïnformeerde toestemming van de auteur van het verslag om dit te doen (intellectuele eigendomsrechten).*
 - *ChatGPT is een publiek toegankelijk AI-systeem (zelfs in de betalende versie). Gegevens worden sowieso een tijd lang bewaard, zelfs wanneer je instelt dat deze niet voor trainingsdoeleinden mogen gebruikt worden.*
- Je hebt een diagnostisch onderzoek afgenomen bij een leerling en je vraagt aan een AI-systeem om op basis van de testresultaten mogelijke hypothesen te formuleren. Je geeft daartoe de leeftijd van de leerling, scoreresultaten en observaties aan ChatGPT, aangevuld met een samenvatting van gegevens uit het LARS dossier. ChatGPT creëert op basis hiervan een hypothese die je in LARS noteert en inbrengt in je team. De hypothese klinkt immers best goed. Dit is niet OK, want:
 - *ChatGPT is een publiek toegankelijk AI-systeem. Gegevens worden sowieso een tijd lang bewaard, zelfs wanneer je instelt dat deze niet voor trainingsdoeleinden mogen gebruikt worden.*
 - *De door ChatGPT opgestelde hypothese zou bovendien kritisch moeten afgetoetst worden aan het professioneel oordeel van de betrokken collega's.*
- Je bent chatmedewerker en tijdens een gesprek met een 15-jarige leerling die zelfmoordgedachten heeft, zit je vast. Je besluit om het gesprekslog te kopiëren en in ChatGPT te plakken, met de vraag om suggesties te doen voor verderzetting van het gesprek. Dit is ongeoorloofd, want:
 - *ChatGPT is een publiek toegankelijk AI-systeem. Gegevens worden sowieso een tijd lang bewaard, zelfs wanneer je instelt dat deze niet voor trainingsdoeleinden mogen gebruikt worden.*
- Je voert in ChatGPT alle gegevens in die nodig zijn om een A-doc op te stellen met betrekking tot een leerling in begeleiding, met naam en toenaam. Vervolgens voer je ook het lege sjabloon van een A-doc in en vraag je om het A-doc voor jou aan te maken. Het resultaat ziet er goed uit en je gebruikt dit om het A-doc effectief in te dienen. Dit is niet geoorloofd, want:
 - *ChatGPT is een publiek toegankelijk AI-systeem. Gegevens worden sowieso een tijd lang bewaard, zelfs wanneer je instelt dat deze niet voor trainingsdoeleinden mogen gebruikt worden.*
 - *Je hebt de verantwoordelijkheid om de suggesties van een AI-systeem kritisch na te kijken op juistheid en volledigheid.*

8. Conclusie

Belangrijke aandachtspunten

Naast een algemene kritische houding, is het bij het gebruik van AI-systemen in een CLB-context des te belangrijker om extra aandacht te besteden aan volgende zaken:

1. Deel nooit vertrouwelijke informatie of persoonsgegevens met publiek toegankelijke (generatieve) AI, en wees zeer aandachtig bij het volledig anonimiseren van gegevens.
2. Hanteer het principe van minimale gegevensverwerking en beperk daarom ook met gecontroleerde AI-systemen het delen van vertrouwelijke informatie of persoonsgegevens.
3. Wees milieubewust door zorgvuldige prompts te genereren en niet onnodig of overmatig gebruik te maken van AI.
4. Wees altijd kritisch bij het gebruik van AI. Beoordeel de output op accuraatheid, mogelijke bias of onbedoelde discriminatie. Het is beter om zelf eerst het intellectuele werk te verrichten, en pas dan AI te gebruiken ter vergelijking. Anders los je het bias-probleem niet op.
5. Wees transparant over je gebruik van (generatieve) AI, waar nodig.
6. Zorg dat je steeds aandacht hebt voor auteursrechten alvorens zaken te uploaden in publiek toegankelijke AI-systemen, en upload geen auteursrechtelijk beschermde zaken in de AI-modellen.

